

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

1. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν
2 Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
3 πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ
4 χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ¹
5 ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ
6 τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ
7 οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος
8 παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν
9 εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός,
10 ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος
11 τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν
12 τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον²
13 ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ
14 ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν
15 οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν
οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐ-
τοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ
θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ'
ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο,
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν
αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός), πλή-
ρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ

¹ (Marg. οὐδὲ ἓν. ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ) ² (Marg. ἄνθρωπον.)

αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, Οὗτος ἦν ὃν εἶπον³, Ὁ
ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι
πρῶτός μου ἦν. καὶ⁴ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ¹⁶
ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.
ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ¹⁷
ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς¹⁸
ἑώρακε πώποτε· ὁ⁵ μονογενὴς υἱός⁶, ὁ ὢν εἰς τὸν
κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε¹⁹
ἀπέστειλαν· οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς
καὶ Λευῖτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, Σὺ τίς εἶ;
καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἡρνήσατο· καὶ ὡμολόγη-²⁰
σεν ὅτι Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν²¹
αὐτόν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ
εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ.
εἶπον οὖν αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δώμεν²²
τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη,²³
Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν
ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης.
καὶ οἱ⁸ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.²⁴
καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν βαπ-²⁵
τίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὔτε⁹ Ἠλίας, οὔτε⁹
ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων,²⁶
Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ¹⁰ ὑμῶν ἔστηκεν¹¹
ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. αὐτός ἐστιν¹² ὁ ὀπίσω μου ἐρ-²⁷
χόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν·¹³ οὐ ἐγὼ οὐκ
εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.
ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ¹⁴ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου,²⁸
ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

³ Marg. λέγων (οὗτος ἦν ὁ εἰπών) ⁴ ὅτι ⁵ Marg. om. ὁ

⁶ Marg. Θεός ⁷ add πρὸς αὐτόν ⁸ om. οἱ ⁹ οὐδὲ ¹⁰ om. δὲ

¹¹ στήκει ¹², om. . αὐτός ἐστιν ¹³ om. ὃς ἔμπροσθέν μου

γέγονεν· ¹⁴ Βηθανία text, Βηθαβαρᾷ or Βηθαραβὰ marg.

29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης¹⁵ τὸν Ἰησοῦν
 ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει, Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
 30 Θεοῦ, ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός
 ἐστι περὶ¹⁶ οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὁπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ
 ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.
 31 καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ
 Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ¹⁷ ὕδατι βαπ-
 32 τίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τέ-
 θέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ¹⁸ περιστερὰν
 33 ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν
 αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι,
 ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἰδῇς τὸ Πνεῦμα
 καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ
 34 βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. καὶ γὰρ ἐώρακα, καὶ
 μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
 35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ
 36 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο· καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ
 37 περιπατοῦντι, λέγει, Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ
 ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ¹⁹ λαλοῦντος, καὶ ἤκο-
 38 λούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ
 θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς, Τί
 ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί (ὃ λέγεται
 39 ἑρμηνευόμενον²⁰, Διδάσκαλε), ποῦ μένεις; λέγει αὐ-
 τοῖς, Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε²¹. ἦλθον²² καὶ εἶδον ποῦ
 μένει· καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην·
 40 ὥρα δὲ²³ ἦν ὡς δεκάτη. ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
 Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων
 41 παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὐ-
 ρίσκει οὗτος πρῶτος²⁴ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἰδίον Σίμωνα,
 καὶ λέγει αὐτῷ, Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν (ὃ ἐστι

¹⁵ *οἱ*. ὁ Ἰωάννης¹⁹ οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ²² *αὐτὸν*²³ *οἱ*. δὲ¹⁶ (*ν*) ὑπὲρ²⁰ μεθερμηνευόμενον²⁴ πρῶτον¹⁷ *οἱ*. τῷ¹⁸ ὡς²¹ ὄψεσθε

μεθερμηνευόμενον, ὁ²⁵ Χριστός). καὶ²⁶ ἤγαγεν αὐτὸν⁴²
πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ²⁷ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
εἶπε, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ²⁸. σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς
(ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος).

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς²⁹ ἐξελθεῖν εἰς⁴³
τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὕρισκει Φίλιππον, καὶ λέγει
αὐτῷ³⁰, Ἀκολουθεῖ μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ⁴⁴
Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.
εὕρισκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ,⁴⁵
Ὅν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται
εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν³¹ υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ
Ναζαρέθ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, Ἐκ Ναζαρέθ⁴⁶
δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος,
Ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ⁴⁷
ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, Ἴδε
ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. λέγει⁴⁸
αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη
ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον
φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῇν, εἰδόν σε. ἀπε-⁴⁹
κρίθη³² Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ³³, Ῥαββί, σὺ εἶ
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς³⁴ τοῦ Ἰσραήλ.
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι εἶπόν σοι,⁵⁰
³⁵ εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω
τούτων ὄψει. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω⁵¹
ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι³⁶ ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγότα, καὶ
τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ κατα-
βαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ II.
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.

²⁵ om. ὁ ²⁶ om. καὶ ²⁷ om. δὲ ²⁸ Ἰωάννου
²⁹ om. ὁ Ἰησοῦς ³⁰ (Φίλιππον...) add ὁ Ἰησοῦς ³¹ om.
τὸν ³² add αὐτῷ ³³ om. καὶ λέγει αὐτῷ ³⁴ βασιλεὺς εἶ
³⁵ (om. ,) add ὅτι ³⁶ om. ἀπ' ἄρτι

2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς
 3 τὸν γάμον. καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ
 4 τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, Οἶνον οὐκ ἔχουσι. ¹λέγει
 αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει
 5 ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις,
 6 Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαὶ
 λίθιναι² ἑξ κείμεναι³ κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰου-
 7 δαίων⁴, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ
 8 ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀν-
 τλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. καὶ⁵
 9 ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ
 οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν (οἱ δὲ
 διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ), φωνεῖ
 10 τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς
 ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθῃσι, καὶ ὅταν
 μεθυσθῶσι, τότε⁶ τὸν ἐλάσσω. σὺ τετήρηκας τὸν
 11 καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησε τὴν⁷ ἀρχὴν
 τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας,
 καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς
 αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
 12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτὸς καὶ
 ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ⁸, καὶ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.
 13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ
 14 ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ
 ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ πε-
 15 ριστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους. καὶ
 ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ

¹ add καὶ
 κείμεναι

² λίθιναι ὑδρίαὶ
⁵ οἱ δὲ

³ om. κείμεναι
⁶ om. τότε

⁴ add
⁷ (ν) om. τὴν

⁸ om. αὐτοῦ

τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα⁹, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε· καὶ τοῖς τὰς περιστεράς πωλοῦ-¹⁶
σιν εἶπεν, Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν
οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθη-¹⁷
σαν δέ¹⁰ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν,
Ὁ ζήλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ¹¹ με. ἀπεκρίθησαν¹⁸
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον δει-
κνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς¹⁹
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε τὸν ναὸν τούτον, καὶ ἐν
τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,²⁰
Τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς
οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;
ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.²¹
ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ²²
αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς¹². καὶ ἐπίστευσαν τῇ
γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα, ἐν τῇ²³
έορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεω-
ροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ²⁴
Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἐαυτὸν¹³ αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν
γινώσκειν πάντας, καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις²⁵
μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε
τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος III.
ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθε²
πρὸς τὸν Ἰησοῦν¹ νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββί,
οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδείς
γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς,
ἐὰν μὴ ἡ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς³
καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις
γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν

⁹ τὰ κέρματα¹² οἱ. (ν) αὐτοῖς¹⁰ οἱ. δὲ¹³ αὐτὸν¹¹ καταφάγεται¹ αὐτόν

- 4 τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος, Πῶς
 δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν; μὴ δύνα-
 ται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελ-
 5 θεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ
 Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
 6 τοῦ Θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ
 ἐστὶ· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά
 7 ἐστὶ. μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι, Δεῖ ὑμᾶς γεννη-
 8 θῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ
 τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν
 ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεν-
 9 νημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρίθη Νικόδημος
 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;
 10 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ διδά-
 11 σκαλος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἶδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ
 ἑώρακαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν
 12 οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ
 πιστεύετε, πῶς, ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια,
 13 πιστεύσετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρα-
 νόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ
 14 ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ². καὶ καθὼς Μωσῆς
 ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ
 15 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
 αὐτὸν³ μὴ ἀπόληται ἀλλ'⁴ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.
 16 Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ
 πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν
 17 αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ⁵
 εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα

² Marg. om. ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ

⁴ om. μὴ ἀπόληται, ἀλλ'

³ ἐν αὐτῷ

⁵ om. αὐτοῦ

σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ¹⁸
κρίνεται· ὁ δὲ⁶ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ
πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυ-¹⁹
θεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγάπησαν οἱ ἄνθρωποι
μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν
τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ²⁰
φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ
τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται²¹
πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν
Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ²²
αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ'
αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτί-²³
ζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ
ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. οὕτω²⁴
γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.
ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου²⁵
μετὰ Ἰουδαίων⁷ περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς²⁶
τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ
σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἵδε
οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.
ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται ἄνθρωπος²⁷
λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον,²⁸
Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος
εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμ-²⁹
φίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ
ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου·
αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ³⁰
αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

⁶ *om.* δὲ⁷ Ἰουδαίου

- 31 Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν
 ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ·
 ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστὶ⁸.
 32 καὶ⁹ ὁ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ
 33 τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν
 αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς
 34 ἐστιν. ὣν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ
 λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεός¹⁰ τὸ Πνεῦμα.
 35 ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ
 36 χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν
 αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθὼν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ
 ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

- IV. Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρι-
 σαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ
 2 βαπτίζει ἢ Ἰωάννης (καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ
 3 ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ), ἀφῆκε τὴν
 Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
 4, 5 ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. ἔρ-
 χεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην
 Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ
 6 Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰα-
 κώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας
 ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὥσεί' ἕκτη.
 7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ.
 8 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα
 9 τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ
 Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν
 αἰτεῖς, οὗσης γυναικὸς Σαμαρεΐτιδος; (οὐ γὰρ συγ-
 10 χρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεΐταις².) ἀπεκρίθη Ἰησοῦς

⁸ Marg. om. ἐπάνω πάντων ἐστὶ

⁹ (, for .) om. καὶ

¹⁰ om. (ν) ὁ Θεός ¹ ὥς

² Marg. om. (οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεΐταις.)

καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾗδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι, Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾗτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἅν σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ¹¹ ἡ γυνή, Κύριε, οὗτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ¹² σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰη-¹³σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος¹⁴ οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ³ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ⁴ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει¹⁵ πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι⁵ ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει¹⁶ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν⁶, Οὐκ¹⁷ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ¹⁸ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι¹⁹ προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ²⁰ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει²¹ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γύναι, πίστευσόν μοι⁷, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὗτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὗτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί· ὑμεῖς προσκυνεῖτε²² ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλ' ἔρχεται²³ ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ·

³ διψήσει⁶ add αὐτῷ⁴ add ἐγὼ⁵ διέρχωμαι⁷ Πίστευέ μοι, γύναι

καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνού-
 24 τας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνούν-
 τας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.
 25 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται
 (ὁ λεγόμενος Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκείνος, ἀναγγε-
 26 λεί ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι,
 ὁ λαλῶν σοι.

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἐθαύμασαν⁸ ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι
 28 εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ, Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν
 οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
 29 πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε, ἴδετε ἄν-
 θρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα⁹ ἐποίησα· μήτι
 30 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον οὖν¹⁰ ἐκ τῆς
 31 πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. ἐν δὲ¹¹ τῷ
 μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταί, λέγοντες, Ῥαβ-
 32 βί, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω
 33 φαγεῖν ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ
 μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ
 34 φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρῶμά
 ἐστίν, ἵνα ποιῶ¹² τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ
 35 τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι
 "Ἐτι τετράμηνόν¹³ ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδού,
 λέγω ὑμῖν, Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ
 36 μὲν ἤδη¹⁴ καὶ¹⁵ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ
 συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ¹⁵ ὁ σπεί-
 37 ρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ
 λόγος ἐστὶν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων,
 38 καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν

⁸ ἐθαύμαζον⁹ ἃ¹⁰ om. οὖν¹¹ om. δὲ¹² ποιήσω¹³ τετράμηνός¹⁴ (Marg. θερισμόν. ἤδη)¹⁵ om. καὶ

ὁ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν ³⁹ εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυροῦσης ὅτι· Εἰπέ μοι πάντα ὅσα ¹⁶ ἐποίησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ⁴⁰ ἡρώτων αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ ⁴¹ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι ⁴² διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός ¹⁷.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ⁴³ ἀπῆλθεν ¹⁸ εἰς τὴν Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ⁴⁴ ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ⁴⁵ ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ¹⁹ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Ἦλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ²⁰ πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς ⁴⁶ Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας ⁴⁷ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ ἡρώτα αὐτὸν ²¹ ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἡμέλλε γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ⁴⁸ πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτόν ὁ βασιλικός, ⁴⁹ Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ⁵⁰ καὶ ²² ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν

¹⁶ ἃ ¹⁷ οἱ. , ὁ Χριστός ¹⁸ οἱ. , καὶ ἀπῆλθεν ¹⁹ ὅσα
²⁰ οἱ. ὁ Ἰησοῦς ²¹ οἱ. αὐτόν ²² οἱ. καὶ

51 αὐτῷ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ κατα-
 βαίνοντας, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν²³ αὐτῷ, καὶ
 52 ἀπήγγειλαν²⁴ λέγοντες ὅτι Ὁ παῖς σου²⁵ ζῇ. ἐπύ-
 θετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον
 ἔσχε. καὶ εἶπον²⁶ αὐτῷ ὅτι Χθὲς ὥραν ἐβδόμην
 53 ἀφήκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ ὅτι
 ἐν²⁷ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι²⁸
 Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία
 54 αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν
 ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
 V. Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη
 ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

2 Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβати-
 κῇ κολυμβήθρᾳ, ἣ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδα²,
 3 πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλήθος
 4 πολὺ³ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν,
 4 ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος
 γὰρ⁵ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμ-
 βήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος
 ἐμβὰς μετὰ τὴναραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὲς
 5 ἐγίγνετο, ᾧ δὴποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ τις
 ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ
 6 ἀσθενείᾳ⁶. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον,
 καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ,
 7 Θέλεις ὑγιὲς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν,
 Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν παραθῇ τὸ
 ὕδωρ, βάλλῃ⁷ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ
 8 ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει

²³ ὑπήντησαν ²⁴ om. καὶ ἀπήγγειλαν ²⁵ (ὁ παῖς) αὐτοῦ
²⁶ εἶπον οὖν ²⁷ om. ἐν ²⁸ om. ὅτι ¹ Marg. adds ἡ
² Marg. Βηθσαιῶν or Βηθζαθά ³ om. πολὺ ⁴ Text,
 not marg., om. from , ἐκδεχομένων τὸ νοσήματι γεν. 4 ⁵ Marg.
 adds Κυρίου ⁶ add αὐτοῦ ⁷ βάλλῃ

αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγείραι, ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς ὁ 9 ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ καὶ περιπάτει.

Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον 10 οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστιν· οὐκ ἐξεστὶ σοι ἄραι τὸν κράββατον. ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκείνός μοι 11 εἶπεν, Ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν οὖν 10 αὐτόν, Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ 12 εἰπὼν σοι, Ἄρον τὸν κράββατόν σου 11 καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς 13 ἐξένευσεν, ὅχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ ταῦτα 14 εὗρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι 12 γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε 15 τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι 13, 16 καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, 14 ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ 17 πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι 18 ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἰδίου ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπη τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ 20

⁸ (ἐστι) *adid* καὶ ⁹ *adid* ὅς δὲ ¹⁰ *om.* οὖν ¹¹ *om.* τὸν
κράββατόν σου ¹² σοί τι ¹³ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν
¹⁴ *om.* καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι,

πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα
 τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.
 21 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωο-
 22 ποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ
 ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν
 23 δέδωκε τῷ υἱῷ· ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς
 τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν, οὐ τιμᾷ
 24 τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ πι-
 στεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ
 εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ
 25 θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσον-
 ται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαν-
 26 τες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ,
 οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ¹⁵ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ·
 27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ¹⁶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι
 28 υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί. μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι
 29 ἀκούονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύονται,
 οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ
 τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
 30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδέν·
 καθὼς ἀκούω, κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία
 ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ
 31 θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός¹⁷. ἐὰν ἐγὼ μαρ-
 τυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
 32 ἀληθής. ἄλλος ἐστίν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ
 οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστίν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ
 33 περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ
 34 μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώ-

¹⁵ καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε¹⁶ om. καὶ¹⁷ om. πατρός

που τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω
 ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καίόμε- 35
 νος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι
 πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν 36
 μαρτυρίαν μεῖζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ
 ἔδωκέ¹⁸ μοι ὁ πατήρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ
 ἔργα ἃ ἐγὼ¹⁹ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ
 με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς²⁰ 37
 μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκη-
 κόατε πώποτε²¹, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε. καὶ τὸν 38
 λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν²², ὅτι ὃν ἀπέ-
 στειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευ- 39
 νᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν
 αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι
 περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα ζωὴν 40
 ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· ἀλλ' 41, 42
 ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε
 ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πα- 43
 τρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν
 τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύ- 44
 νασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμ-
 βάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ²³
 οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν 45
 πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,
 εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, 46
 ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.
 εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς 47
 τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης VI.
 σης τῆς Γαλιλαίας, τῆς Τιβεριάδος. καὶ ἠκολούθει¹ 2

¹⁸ δέδωκέ
 ἀκηκόατε

¹ ἠκολούθει δὲ

¹⁹ *om.* ἐγὼ
²² ἐν ὑμῖν μένοντα

²⁰ ἐκεῖνος
²³ *Marg. om.* Θεοῦ

²¹ πώποτε

αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων² αὐτοῦ³ τὰ σημεῖα
 3 ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς
 τὸ ὄρος ὃ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν
 4 μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ
 5 τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλ-
 μούς, καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται
 πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον, Πόθεν ἀγο-
 6 ράσομεν⁴ ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε
 πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλε ποιεῖν.
 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίων δηναρίων
 ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν⁵
 8 βραχὺ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἓκ τῶν μαθητῶν
 9 αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, Ἔστι
 παιδάριον ἐν⁶ ᾧδε, ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους
 καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσού-
 10 τους; εἶπε δὲ⁷ ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
 ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ⁸ πεντα-
 11 κισχίλιοι. ἔλαβε δὲ⁹ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχα-
 ριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ¹⁰
 τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
 12 ὅσον ᾗθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ, Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα
 13 κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν,
 καὶ ἐγένισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν
 πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσεν τοῖς βεβρω-
 14 κόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον¹¹
 ὁ Ἰησοῦς¹², ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προ-
 φῆτης ὃ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

² ἐθεώρων³ οἱ. αὐτοῦ⁴ ἀγοράσωμεν⁵ οἱ. αὐτῶν⁶ οἱ. ἐν⁷ (ν) οἱ. δὲ⁸ ὡς⁹ (ν) οὖν¹⁰ οἱ.

τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ

¹¹ Μαρτ. ἃ ἐποίησεν σημεῖα¹² οἱ. ὁ Ἰησοῦς

Ἰησοῦς οὖν γνούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ 15
 ἀρπάζειν αὐτόν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνε-
 χώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

Ὡς δὲ ὁψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ 16
 αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ 13 17
 πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερ-
 ναοῦμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ 14 ἔλη-
 λύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα ἀνέμου 18
 μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἑλληλακότες οὖν ὥς 19
 σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα, θεωροῦσι τὸν
 Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς
 τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει 20
 αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἤθελον οὖν λαβεῖν 21
 αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ
 τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσ- 22
 σης, ἰδὼν 15 ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἐν
 ἐκείνῳ εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 16, καὶ ὅτι
 οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ
 πλοιάριον 17, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον,
 (ἀλλὰ 18 δὲ 19 ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ 23
 τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος
 τοῦ Κυρίου)· ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ 24
 ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν καὶ 20
 αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα 21, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοῦμ,
 ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν 25
 τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, πότε ὧδε γέγο-
 νας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν 26
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα,
 ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.

13 *οι.* τὸ 14 οὐπω 15 (*οι.* ,) εἶδον 16 *οι.* ἐκεῖνο εἰς ὃ
 ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 17 πλοῖον 18 ἀλλὰ 19 *οι.* δὲ
 20 *οι.* καὶ 21 πλοιάρια

27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρωσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ
 τὴν βρωσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ
 28 πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ Θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν,
 Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;
 29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ
 ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε²² εἰς ὃν ἀπέστειλεν
 30 ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον,
 31 ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς
 ἐστὶ γεγραμμένον, Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν
 32 αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Οὐ Μωσῆς δέδωκεν²³ ὑμῖν τὸν
 ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν
 33 ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ὁ
 γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ
 34 οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν
 πρὸς αὐτόν, Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον
 35 τοῦτον. εἶπε δὲ²⁴ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ὁ
 ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ πεινά-
 σῃ· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ διψήσῃ²⁵ πώποτε.
 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με, καὶ οὐ
 37 πιστεύετε. πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμέ
 ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω
 38 ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ἐκ²⁶ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα
 ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ
 39 πέμψαντός με. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ
 πέμψαντός με πατρός²⁷, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ
 ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν²⁸ τῇ
 40 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο δέ²⁹ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ
 πέμψαντός με³⁰, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ

²² πιστεύητε ²³ ἔδωκεν ²⁴ (ν) οἱ. δὲ ²⁵ διψήσει ²⁶ ἀπὸ

²⁷ οἱ. πατρός

²⁸ οἱ. ἐν

²⁹ γάρ

³⁰ πατρός μου

πιστεύων εἰς αὐτόν, ἔχη ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ⁴¹ εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, ⁴² οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς οὖν ³¹ λέγει οὗτος ³² ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη οὖν ³³ ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Μὴ ⁴³ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἔλθειν ⁴⁴ πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτόν ³⁴ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ ἔσονται ⁴⁵ πάντες διδακτοὶ τοῦ Θεοῦ. πᾶς οὖν ³⁵ ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρὸς με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ ⁴⁶ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν ⁴⁷ λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ³⁶ ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφα- ^{48, 49} γον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ³⁷, καὶ ἀπέθανον. οὗτός ⁵⁰ ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ⁵¹ ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ³⁸ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι ⁵² λέγοντες, Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ⁵³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ

³¹ νῦν³² om. οὗτος³³ om. οὖν³⁴ add ἐν³⁵ om. οὖν³⁶ om. εἰς ἐμέ,³⁷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα³⁸ om. ἣν ἐγὼ δώσω

54 ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα
καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ
55 ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σὰρξ
μου ἀληθῶς³⁹ ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς³⁹
56 ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
57 μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς
ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν
πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, καὶ ἐκεῖνος ζήσεται δι'
58 ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
βάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα,⁴⁰
καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσεται
59 εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων
ἐν Καπερναούμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
εἶπον, Σκληρὸς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται
61 αὐτοῦ ἀκοῦειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι
γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν
62 αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν θεωρῇτε
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
63 πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ
οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ⁴¹ ὑμῖν,
64 πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστίν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν
τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἥδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ
Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν οἳ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς
65 ἐστὶν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ τοῦτο
εἶρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν
μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς μου⁴².

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπά-
67 τουν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ καὶ
68 ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη οὖν⁴³ αὐτῷ Σίμων

³⁹ ἀληθής⁴⁰ οἱ. ὑμῶν τὸ μάννα,⁴¹ λελάληκα⁴² οἱ. μου⁴³ οἱ. οὖν

Πέτρος, Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα
ζωῆς αἰωνίου ἔχεις. καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ⁶⁹
ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς⁴⁴ τοῦ Θεοῦ τοῦ
ζῶντος⁴⁵. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς ⁷⁰
τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός
ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτην⁴⁶. ⁷¹
οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἰς ᾧν⁴⁷ ἐκ
τῶν δώδεκα.

Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα¹ ἐν τῇ VII.
Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἠθέλεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν,
ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ἦν δὲ ²
ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. εἶπον ³
οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Μετάβηθι ἐν-
τεῦθεν, καὶ ὑπάγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ
μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.
οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς² ἐν ⁴
παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυ-
τὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπί- ⁵
στευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὁ ⁶
καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέ-
τερος πάντοτε ἐστιν ἔτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος ⁷
μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ
αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ⁸
ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην³. ἐγὼ οὐπω⁴ ἀναβαίνω
εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω
πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ ⁹
Γαλιλαίᾳ.

Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ ¹⁰
αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτὴν⁵, οὐ φανερώς, ἀλλ' ὥς

⁴⁴ ὁ ἅγιος⁴⁵ *ομ.* τοῦ ζῶντος⁴⁶ Ἰσκαριώτου⁴⁷ *ομ.* ᾧν¹ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς² *Marg.*αὐτὸν ³ *ομ.* ταύτην⁴ *Marg.* οὐκ⁵ (αὐτοῦ) εἰς τὴν

ἑορτὴν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη

- 11 ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ
 12 ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογ-
 γυσμὸς πολλὸς περὶ αὐτοῦ ἦν⁶ ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ
 μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστὶν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Οὐ,
 13 ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ
 ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.
 14 Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς
 15 εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκε. καὶ ἐθαύμαζον⁷ οἱ
 Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε,
 16 μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη⁸ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἐστὶν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ
 17 πέμψαντός με. ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ
 ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ
 18 Θεοῦ ἐστὶν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ'
 ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ
 19 ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος
 ἀληθὴς ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν. οὐ
 Μωσῆς δέδωκεν⁹ ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
 20 ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειν; ἀπε-
 κρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπε¹⁰, Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε
 21 ζητεῖ ἀποκτείνειν; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς, Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε.
 22 διὰ τοῦτο Μωσῆς¹¹ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν
 (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέ-
 23 ρων)· καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ
 περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα
 μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾷτε ὅτι ὅλον
 24 ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε
 κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
 25 Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ

⁶ περὶ αὐτοῦ ἦν πολλὸς ⁷ ἐθαύμαζον οὖν ⁸ ἀδὲ οὖν
⁹ ἔδωκεν ¹⁰ οἱ. καὶ εἶπε ¹¹ (Marg. θαυμάζετε διὰ
 τοῦτο. Μωσῆς)

οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε παρ-²⁶
ρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι. μήποτε
ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ἀλη-
θῶς¹² ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.²⁷
ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς²⁸
καὶ λέγων, Καμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ
ἀπ' ἐμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστίν ἀληθινός. ὁ
πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ δὲ¹³ οἶδα²⁹
αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κακῆκίνός με ἀπέστειλεν.
ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν³⁰
ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
αὐτοῦ. πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου¹⁴ ἐπίστευσαν εἰς³¹
αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι¹⁵ Ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μήτι¹⁶
πλείονα σημεῖα τούτων¹⁷ ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν;
ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ³²
αὐτοῦ ταῦτα· καὶ ἀπέστειλαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς¹⁸ ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν³³
οὖν αὐτοῖς¹⁹ ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν
εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ³⁴
με, καὶ οὐχ εὐρήσετε²⁰. καὶ ὅπου εἰμί ἐγώ, ὑμεῖς οὐ
δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυ-³⁵
τούς, Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ
εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλ-
λῆνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλ-
ληνας; τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετέ³⁶
με, καὶ οὐχ εὐρήσετε²⁰. καὶ ὅπου εἰμί ἐγώ, ὑμεῖς
οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς³⁷
εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξε, λέγων, Ἐάν τις

¹² *ομι.* ἀληθῶς¹³ *ομι.* δὲ¹⁴ ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ¹⁵ (*ομι.* ὅτι¹⁶ μὴ¹⁷ *ομι.* τούτων¹⁸ ἀρχιερεῖς καὶ

οἱ Φαρισαῖοι

¹⁹ *ομι.* αὐτοῖς²⁰ (-σετέ) *add* με

38 διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς
 ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας
 39 αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζώντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ
 τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύ-
 οντες²¹ εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον^{22 23},
 40 ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέ πω²⁴ ἔδοξάσθη. πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ
 ὄχλου²⁵ ἀκούσαντες τὸν λόγον²⁶ ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν
 41 ἀληθῶς ὁ προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν
 ὁ Χριστός. ἄλλοι²⁷ δὲ ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γα-
 42 λιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν
 ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβίδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ,
 τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαβίδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται²⁸;
 43, 44 σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο²⁹ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ
 ᾔθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβα-
 λεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.
 45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς
 καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί
 46 οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται,
 Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν³⁰ ἄνθρωπος, ὥς οὗτος ὁ
 47 ἄνθρωπος³¹. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι,
 48 Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων
 49 ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ'
 ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπικατάρ-
 50 τοί³² εἰσι. λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν
 51 νυκτὸς³³ πρὸς αὐτόν³⁴, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος
 ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ ἀκούσῃ παρ'
 52 αὐτοῦ πρότερον³⁵ καὶ γινῶ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν
 καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ;

²¹ πιστεύσαντες ²² *ομι.* "Ἅγιον text, not marg. ²³ *Marg.*
adds δεδομένον ²⁴ οὕτω ²⁵ ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ²⁶ τῶν
 λόγων τούτων ²⁷ οἱ ²⁸ ἔρχεται ὁ Χριστός ²⁹ ἐγένετο
 ἐν τῷ ὄχλῳ ³⁰ ἐλάλησεν οὕτως ³¹ *ομι.*, ὥς οὗτος ὁ ἄν-
 θρωπος ³² ἐπάραιοί ³³ *ομι.* νυκτὸς ³⁴ *add* πρότερον
³⁵ πρῶτον παρ' αὐτοῦ

ἐρεύνησον καὶ ἴδε³⁶ ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλι-
λαίας³⁷ οὐκ ἐγήγερται³⁸.

³⁹ Καὶ ἐπορεύθη⁴⁰ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον⁵³
αὐτοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν VIII.
ἐλαιῶν. ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ²
ιερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ
καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ἄγουσι δὲ οἱ γραμ- ³
ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν¹ γυναῖκα
ἐν² μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐ-
τήν ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ, Δικάσκαλε, αὕτη ⁴
ἡ γυνὴ κατεiléφθη³ ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη.
ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοι- ⁵
αύτας λιθοβολεῖσθαι⁴. σὺ οὖν τί λέγεις⁵; τοῦ- ⁶
το δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κα-
τηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ
δακτύλῳ ἔγραφεν⁶ εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιού-
μενος⁷. ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνα- ⁷
κύψας εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν,
πρῶτος τὸν⁸ λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ πᾶ- ⁸
λιν κάτω κύψας⁹ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δέ, ⁹
ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχό-
μενοι¹⁰, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς, ἀρξάμενοι ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατε-
λείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ
ἑστῶσα¹¹. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα ¹⁰
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικός,¹² εἶπεν αὐτῇ Ἡ
γυνὴ, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου¹³; οὐ-
δεῖς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεῖς, Κύριε. ¹¹
εἶπε δὲ αὐτῇ¹⁴ ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγὼ σε κατα-
κρίνω· πορεύου καὶ¹⁵ μηκέτι ἀμάρτανε.

³⁶ (Marg. ἴδε· ὅτι) ³⁷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης ³⁸ ἐγεί-
ρεται ³⁹ The paragraph comprising ch. vii. 53 to ch. viii. 11 is
set within brackets in the text, and virtually rejected in the marg.

⁴⁰ ἐπορεύθησαν ¹ om. πρὸς αὐτόν ² ἐπὶ ³ κατείληπται
⁴ λιθάζειν ⁵ add περὶ αὐτῆς ⁶ κατέγραφεν ⁷ om. μὴ
προσποιούμενος ⁸ om. τὸν ⁹ add τῷ δακτύλῳ ¹⁰ om.,
καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ¹¹ οὕσα (for ἐστῶσα)
¹² om., καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικός, ¹³ om.
ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου ¹⁴ om. αὐτῇ ¹⁵ ἀπὸ τοῦ νῦν (for καὶ)

- 12 Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει¹⁶ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Κὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἶδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ¹⁷ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι ὁ μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμέτερῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐτε ἐμὲ οἶδατε, οὐτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς¹⁸ ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
- 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς¹⁸, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ εἶπεν¹⁹ αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, 24 ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν

¹⁶ περιπατήσει¹⁷ ἡ¹⁸ οἱμ. ὁ Ἰησοῦς¹⁹ ἔλεγεν

γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; ²⁵ καὶ ²⁰ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Τὴν ἀρχὴν ὃ ²¹ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ ²⁶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι, καὶ γὰρ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω ²² εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ²⁷ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ²³ αὐτοῖς ²³ ὁ Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ²⁴ καὶ ἀπ' ἑμαντοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ μου ²⁵, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ²⁹ ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφήκέ με μόνον ὁ πατήρ ²⁶, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ταῦτα αὐτοῦ λα- ³⁰ λούντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας ³¹ αὐτῷ Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ· καὶ γνώσεσθε ³² τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ²⁷, Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ ³³ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ³⁴ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ ³⁵ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὥντως ³⁶ ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ³⁷ ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἐγὼ δ' ²⁸ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί μου ²⁹, ³⁸ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε ³⁰ παρὰ τῷ πατρί ³¹

²⁰ om. καὶ²¹ Marg. ὅτι²² λαλῶ²³ om. αὐτοῖς²⁴ (Marg. · for ·)²⁵ om. μου²⁶ om. ὁ πατήρ²⁷ πρὸς

αὐτόν

²⁸ ἃ ἐγὼ²⁹ om. μου³⁰ ἃ ἠκούσατε³¹ τοῦ πατρός

39 ὑμῶν³², ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ,
 Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε³³, τὰ ἔργα τοῦ
 40 Ἀβραάμ ἐποιεῖτε³⁴ ἄν³⁵. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀπο-
 κτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα,
 ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ. τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ
 41 ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν.
 εἶπον οὖν³⁶ αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα³⁷.
 42 ἓνα πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγαπᾶτε ἄν
 ἐμέ. ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἦκω. οὐδὲ
 γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέ-
 43 στείλει. διὰ τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε;
 44 ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς
 ἐκ³⁸ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας
 τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρω-
 ποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ
 ἔστηκεν³⁹, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν
 λαλήῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ιδίων λαλεῖ. ὅτι ψεύστης
 45 ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν
 46 λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με
 περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ⁴⁰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς
 47 οὐ πιστεύετε μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
 Θεοῦ ἀκούει. διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ
 48 τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οὖν⁴¹ οἱ Ἰουδαῖοι
 καὶ εἶπον αὐτῷ, Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι
 49 Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν
 50 πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. ἐγὼ δὲ οὐ
 ζητῶ τὴν δόξαν μου. ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

³² om. ὑμῶν ³³ (-ἀμ) ἐστε ³⁴ Marg. ποιεῖτε ³⁵ om. ἄν
³⁶ om. οὖν ³⁷ οὐκ ἐγεννήθημεν ³⁸ add τοῦ ³⁹ οὐκ
 ἔστηκεν text, not marg. ⁴⁰ om. δὲ ⁴¹ om. οὖν

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἴαν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν ⁵¹
 τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
 εἶπον οὖν ⁴² αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι ⁵²
 δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ οἱ προφη-
 ται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ,
 οὐ μὴ γεύσεται ⁴³ θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ ⁵³
 μέλλων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέ-
 θανε; καὶ οἱ προφηῇται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν
 σὺ ⁴⁴ ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ⁵⁴
 ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ
 μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν
 ἐστι, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, ⁵⁵
 καὶ εἰπὼ ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος
 ὑμῶν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον
 αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιά- ⁵⁶
 σατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε καὶ
 ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, Πεν- ⁵⁷
 τήκοντα ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας;
 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ⁵⁸
 πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους ⁵⁹
 ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ
 ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν·
 καὶ παρῆγεν οὕτως ⁴⁵.

Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενε- IX.
 τῆς. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέ- ²
 γοντες, Ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς
 αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ³
 Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα
 φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἐμὲ ¹ δεῖ ⁴
 ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα

⁴² *om.* οὖν ⁴³ γεύσεται ⁴⁴ *om.* σὺ ⁴⁵ *om.*, διελθὼν
 διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρῆγεν οὕτως *text, not marg., which pre-*
fixes καὶ το διελθὼν and adds ἐπορεύετο after αὐτῶν ¹ ἡμᾶς

ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
 5, 6 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἴμι τοῦ κόσμου. ταῦτα
 εἰπὼν, ἔπτυσσε χαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ
 πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε² τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς
 7 ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ³, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε
 νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ (ὃ ἑρμη-
 νεύεται, ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνί-
 8 ψατο, καὶ ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες καὶ
 οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς⁴ ἦν,
 ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσ-
 9 αιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι
 δὲ⁵ ὅτι⁶ Ὁμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι
 10 Ἐγὼ εἴμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς⁷ ἀνέωχθη-
 11 σάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ
 εἶπεν⁸, ⁹Ἀνθρωπος ⁹λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίη-
 σε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ
 μοι¹⁰, Ὑπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ¹¹ Σιλωάμ,
 καὶ νίψαι. ἀπελθὼν δὲ¹² καὶ νιψάμενος, ἀνέβλε-
 12 ψα. ¹³εἶπον οὖν¹⁴ αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει,
 Οὐκ οἶδα.

13 Ἀγούσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε
 14 τυφλόν. ἦν δὲ σάββατον ὅτε¹⁵ τὸν πηλὸν ἐποίησεν
 ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.
 15 πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πῶς
 ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν ἐπέθηκεν
 ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου¹⁶, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
 16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές, Οὗτος ὁ ἄνθρω-
 πος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ¹⁷, ὅτι τὸ σάββατον οὐ

² add (ν) αὐτοῦ ³ om. τοῦ τυφλοῦ ⁴ προσαίτης
⁵ om. δὲ ⁶ ἔλεγον Οὐχί, ἀλλ' (ὁμ.) ⁷ add οὖν ⁸ om.
καὶ εἶπεν ⁹ add ὁ ¹⁰ (om. ,) add ὅτι ¹¹ τὸν ¹² οὖν
¹³ add καὶ ¹⁴ om. οὖν ¹⁵ ἐν ᾗ ἡμέρα ¹⁶ (om. ν) μου
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς ¹⁷ Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος

τηρεῖ. ἄλλοι¹⁸ ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος
 ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα
 ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσι¹⁹ τῷ τυφλῷ πάλιν, Σὺ τί²⁰ 17
 λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;
 ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν 18
 οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ
 ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
 τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, 19
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυ-
 φλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει²¹; ἀπεκρίθη- 20
 σαν αὐτοῖς²² οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἶδαμεν ὅτι
 οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη·
 πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· ἢ τίς ἡνοιξεν 21
 αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλι-
 κίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε,²³ αὐτὸς περὶ αὐτοῦ²⁴
 λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο 22
 τοὺς Ἰουδαίους· ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι,
 ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυναγά-
 γος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι 23
 Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. ἐφώνησαν οὖν ἐκ 24
 δευτέρου τὸν ἄνθρωπον²⁵ ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον
 αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ
 ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν. ἀπεκρίθη οὖν 25
 ἐκεῖνος καὶ εἶπεν²⁶, Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδα·
 ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὦν, ἄρτι βλέπω. εἶπον δὲ²⁷ 26
 αὐτῷ πάλιν²⁸, Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἡνοιξέ σου τοὺς
 ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν ἥδη, καὶ 27
 οὐκ ἠκούσατε. τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ
 ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ²⁹ἐλοιδό- 28

¹⁸ add δὲ¹⁹ add (ν) οὖν²⁰ Τί σὺ²¹ βλέπει ἄρτι²² om. αὐτοῖς²³ αὐτὸν ἐρωτήσατε· ἡλικίαν ἔχει·²⁴ ἐαυτοῦ²⁵ τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου²⁶ om. καὶ εἶπεν²⁷ οὖν²⁸ om. πάλιν²⁹ add καὶ

ρησαν οὖν³⁰ αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκεί-
 29 νου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμέν μαθηταί. ἡμεῖς
 οἶδαμεν ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ
 30 οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ³¹ θαυμαστόν ἐστιν,
 ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέωξέ μου
 31 τοὺς ὀφθαλμούς. οἶδαμεν δὲ³² ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ
 Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ᾗ, καὶ τὸ
 32 θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος
 οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ
 33 γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ
 34 ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ,
 Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὁλος, καὶ σὺ διδάσκεις
 ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω·
 καὶ εὐρὼν αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ³³, Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν
 36 υἱὸν τοῦ Θεοῦ³⁴; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε, ³⁵Τίς
 37 ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ³⁶
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν
 38 μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πιστεύω,
 39 Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-
 σοῦς, Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον,
 ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες
 40 τυφλοὶ γένωνται. καὶ³⁷ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων
 ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ³⁸, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ
 41 καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ
 τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε
 ὅτι Βλέπομεν· ἡ οὖν³⁹ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

X. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ
 τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβατῶν, ἀλλὰ

³⁰ om. οὖν³¹ add τὸ³² om. δὲ³³ om. (ν) αὐτῷ³⁴ Marg. ἀνθρώπου³⁵ add Καὶ (τίς)³⁶ (ν) om. δὲ³⁷ om. καὶ³⁸ μετ' αὐτοῦ ὄντες³⁹ om. οὖν

ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστὶ καὶ ληστῆς. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ² ἐστὶ τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ ³ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ¹ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. καὶ ⁴ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα³ ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκο- ⁵ λουθήσωσιν⁴, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἶδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν ⁶ παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν ⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι⁵ Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον⁶ κλέπται εἰσὶ καὶ λη- ⁸ σταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ἐγὼ ⁹ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὐρή- σει. ὁ κλέπτῃς οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ ¹⁰ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ¹¹ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς δέ,⁷ καὶ οὐκ ὢν ποι- ¹² μὴν, οὐ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα⁸. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει,⁹ ὅτι μισθωτός ἐστι, καὶ ¹³ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ¹⁴ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.¹⁰ καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ¹⁵

¹ φωνεῖ² om. καὶ³ πάντα⁴ ἀκολουθήσουσιν⁵ om. ὅτι⁶ ἦλθον πρὸ ἐμοῦ⁷ om. δέ,⁸ om. τὰ πρόβατα⁹ om. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει,¹⁰ γινώσκουσί με τὰ ἐμά,

- γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι
 16 ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω,
 ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κακεῖνά με δεῖ¹¹
 ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι· καὶ γενήσε-
 17 ται¹² μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτο ὁ πατήρ
 με¹³ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα
 18 πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς αἴρει¹⁴ αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ,
 ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν
 ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν
 αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ
 πατρός μου.
- 19 Σχίσμα οὖν¹⁵ πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις
 20 διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ
 αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ
 21 ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ
 ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν
 ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
- 22 Ἐγένετο δὲ¹⁶ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις,
 23 καὶ¹⁷ χειμὼν ἦν· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ
 24 ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν οὖν
 αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, Ἔως πότε τὴν
 ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν
 25 παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν,
 καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ
 ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
 26 ἐμοῦ· ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε· οὐ γάρ¹⁸ ἐστε ἐκ τῶν
 27 προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν¹⁹. τὰ πρό-
 βατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω
 28 αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι
 αὐτοῖς· καὶ οὐ μὴ ἀπόλυνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ

¹¹ (-να) δεῖ με ¹² γενήσονται ¹³ (τοῦτό) με ὁ πατήρ
¹⁴ Marg. ἤρεν ¹⁵ om. οὖν ¹⁶ Marg. τότε ¹⁷ (· for ,)
 om. καὶ ¹⁸ , ὅτι οὐκ ¹⁹ om. , καθὼς εἶπον ὑμῖν

οὐχ ἄρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. ὁ πατήρ μου ὅς²⁰ δέδωκέ μοι, μείζων πάντων ἐστί·²⁰ καὶ οὐδεὶς δύναται ἄρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς μου²¹. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν. ἐβάστασαν οὖν²² πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς μου²³. διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετε με; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες²⁴, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν,²⁵ Ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστε; εἰ ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο (καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατήρ ἡγάσσε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεῖτέ μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεῖν, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε· ἵνα γινῶτε καὶ πιστεύσητε²⁷ ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ²⁸. ἐξήτουν οὖν²⁹ πάλιν αὐτόν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθὴ ἦν. καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ XI.

²⁰ Marg. ὁ ἀπὸ πάντων μεζζὼν ἐστί ²¹ om. μου ²² om. οὖν
²³ om. μου ²⁴ om. λέγοντες ²⁵ (om.) add ὅτι
²⁶ πιστεύετε ²⁷ γινώσκητε ²⁸ τῷ πατρὶ ²⁹ om. οὖν
³⁰ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν ἐκεῖ

τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐ-
 2 τῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρω,
 καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς,
 3 ἥς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἡσθένει. ἀπέστειλαν οὖν
 αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἵδε ὃν
 4 φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη
 ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς
 δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι'
 5 αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν
 6 ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς οὖν ἤκουσεν
 ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο
 7 ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς,
 8 Ἀγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ
 οἱ μαθηταί, Ῥαββί, νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ
 9 Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη ὁ
 Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας; ἐάν
 τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ
 10 φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. ἐὰν δέ τις περι-
 πατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ
 11 ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει
 αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ
 12 πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν¹ οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ², Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται.
 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ·
 ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὑπ-
 14 νου λέγει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρ-
 15 ρησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανε. καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα
 πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς
 16 αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος,
 τοῖς συμμαθηταῖς, Ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθά-
 νωμεν μετ' αὐτοῦ.

¹ add αὐτῷ² om. αὐτοῦ

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας 17
 ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ Βηθα- 18
 νία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων
 δεκαπέντε· καὶ πολλοὶ³ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθει- 19
 σαν πρὸς τὰς περὶ⁴ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παρα-
 μυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν⁵. ἡ οὖν 20
 Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντη-
 σεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθέζετο. εἶπεν 21
 οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
 ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει⁶. ἀλλὰ⁷ καὶ νῦν 22
 οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός.
 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 23
 λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ 24
 ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ 25
 Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ
 πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς 26
 ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν
 αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύ- 27
 ριε· ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς
 τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ταῦτα⁸ 28
 εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελ-
 φὴν αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα⁹, Ὁ διδάσκαλος πάρ-
 εστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη¹⁰ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται¹¹ 29
 ταχὺ καὶ ἔρχεται¹² πρὸς αὐτόν. (οὐπω δὲ ἐληλύθει 30
 ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν¹³ ἐν τῷ τόπῳ
 ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.) οἱ οὖν Ἰουδαῖοι 31
 οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμε-
 νοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη
 καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες¹⁴ ὅτι

³ πολλοὶ δὲ ⁴ τὴν ⁵ om. αὐτῶν ⁶ οὐκ ἂν ἀπέ-
 θανεν ὁ ἀδελφός μου ⁷ om. ἀλλὰ ⁸ τοῦτο ⁹ (Marg.
 αὐτῆς, λάθρα εἰποῦσα) ¹⁰ add δέ, ¹¹ ἡγέρθη
¹² ἤρχετο ¹³ add ἔτι ¹⁴ δόξαντες

- 32 ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν
 Μαρία, ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτόν,
 ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, λέγουσα αὐτῷ, Κύριε,
 33 εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς
 οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόν-
 τας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ
 34 πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπε, Ποῦ τεθεί-
 κατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἔρχου καὶ
 35, 36 ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,
 37 Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον,
 Οὐκ ἡδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ
 τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;
 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται
 εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέ-
 39 κειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ἄρατε τὸν λίθον.
 λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος¹⁵ Μάρθα, Κύριε,
 40 ἤδη ὅζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
 σοῦς, Οὐκ εἰπόν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν
 41 δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ
 τεθνηκὼς κείμενος¹⁶. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς ἄνω, καὶ εἶπε, Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι
 42 ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδην ὅτι πάντοτέ μου
 ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστῶτα εἶπον,
 43 ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα
 εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, δέυρο ἔξω.
 44 καὶ¹⁷ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ
 τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περι-
 δέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Λύσατε αὐτόν, καὶ
 ἄφετε¹⁸ ὑπάγειν.
 45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν
 Μαρίαν καὶ θεασάμενοι αὐτὴν¹⁹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς²⁰,

¹⁵ τετελευτηκότος¹⁸ add αὐτόν¹⁶ om., οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος¹⁹ ὁ text, not marg.¹⁷ om. καὶ²⁰ om. ὁ Ἰησοῦς

ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον 46
πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς.

Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι 47
συνέδριον, καὶ ἔλεγον, Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ
ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφῶμεν αὐτόν 48
οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύ-
σονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀρουσιν ἡμῶν καὶ τὸν
τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, 49
ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς,
Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε²¹ ὅτι 50
συμφέρει ἡμῖν²² ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ
τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλῃται. τοῦτο 51
δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ
ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφῆτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰη-
σοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ 52
τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ
διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς 53
ἡμέρας συνεβουλεύσαντο²³ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν 54
τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώ-
ραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην πό-
λιν, κακεῖ διέτριβε²⁴ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ²⁵. ἦν 55
δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν
πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ
πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν 56
Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστη-
κότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν
ἐορτήν; δεδώκεισαν δὲ καὶ²⁶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 57
Φαρισαῖοι ἐντολήν²⁷, ἵνα ἐάν τις γινῶ ποῦ ἐστι,
μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

²¹ λογίζεσθε ²² ὑμῖν ²³ ἐβουλεύσαντο ²⁴ ἔμεινε
²⁵ οἱ. αὐτοῦ ²⁶ οἱ. καὶ ²⁷ ἐντολάς

XII. Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς¹, ὃν ἡγειρεν ἐκ νεκρῶν². ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἡν³ τῶν συνανακειμένων⁴ αὐτῷ. ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἡλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. λέγει οὖν⁵ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης⁶, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι, Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τρια-
 6 κοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλὰ ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε, καὶ⁷ τὰ
 7 βαλλόμενα ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄφες αὐτήν⁸. εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετή-
 8 ρηκεν⁹ αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
 9 Ἐγὼ οὖν¹⁰ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἡγειρεν ἐκ νεκρῶν.
 10 ἐβουλευσάντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον
 11 ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.
 12 Τῇ ἐπαύριον¹¹ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερο-
 13 σόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον¹², Ὡσαννά· εὐλογη-

¹ om. ὁ τεθνηκώς ² add Ἰησοῦς ³ add ἐκ ⁴ ἀνα-
 κειμένων σὺν ⁵ δὲ ⁶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἰς τῶν
 μαθητῶν αὐτοῦ ⁷ ἔχων ⁸ add ἵνα (ἄφες αὐτήν ἵνα text,
 ἄφες αὐτήν· ἵνα marg.) ⁹ τηρήσῃ ¹⁰ add ὁ ¹¹ Marg.
 adds ὁ ¹² ἐκραύγαζον

μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ¹³ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ¹⁴ ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον, Μὴ φοβοῦ, ¹⁵ θύγατερ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθημένος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα δὲ ¹⁶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει ¹⁷ οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ¹⁸ ὅτι ἤκουσε ¹⁵ τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θωερεῖτε ὅτι ¹⁹ οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ²⁰ ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσ- ²¹ ἦλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ ²² Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν ¹⁶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ¹⁷ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο ¹⁸ ²³ αὐτοῖς λέγων, Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ ²⁴ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει ¹⁹ αὐτήν· καὶ ²⁵ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ ²⁶ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ²⁰ ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ,

¹³ add καὶ¹⁴ om. δὲ¹⁵ ἤκουσαν¹⁶ ἔρχεται¹⁷ add καὶ¹⁸ ἀποκρίνεται¹⁹ ἀπολλύει²⁰ om. καὶ

27 τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχὴ μου τετά-
 ρακται· καὶ τί εἶπω; πατέρα, σῶσόν με ἐκ τῆς
 ὥρας ταύτης²¹. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν
 28 ὥραν ταύτην. πατέρα, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλ-
 θεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ
 29 πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας
 ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, Ἄγγελος
 30 αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν,
 Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
 31 νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων
 32 τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ ἐὰν
 ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.
 33 τοῦτο δὲ ἔλεγε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
 34 ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη²² αὐτῷ ὁ ὄχλος, Ἡμεῖς
 ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς
 τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστίν οὗτος ὁ υἱὸς
 35 τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐτι
 μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν²³ ἐστι. περι-
 πατεῖτε ἕως²⁴ τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
 καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε
 36 ποῦ ὑπάγει. ἕως²⁴ τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ
 φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη
 37 ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος
 38 ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα
 ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπε,
 Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βρα-
 39 χίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ ἡ-
 40 δύναντο πιστεῦειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, Τετύ-
 φλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ πεπώρωκεν²⁵

²¹ (Marg. ; for .)
²⁴ ὥς

²² add οὖν
²⁵ ἐπώρωσεν

²³ ἐν ὑμῖν

αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιστραφῶσι²⁶, καὶ ἰάσωμαι²⁷ αὐτούς. ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας, ὅτε²⁸ εἶδε⁴¹ τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ὁμως⁴² μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται. ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν⁴³ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς⁴⁴ ἐμέ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν ἐμέ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.⁴⁵ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πι-⁴⁶στεύων εἰς ἐμέ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνη. καὶ ἐάν⁴⁷ τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ²⁹, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμέ⁴⁸ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαντοῦ⁴⁹ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε³⁰, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα⁵⁰ ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν· ἃ οὖν λαλῶ ἐγώ³¹, καθὼς εἶρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

Πρὸ δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι XIII. ἐλήλυθεν¹ αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. καὶ δέιπνου² γενομένου³, τοῦ διαβόλου ἡδὴ βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ³, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς⁴ ὅτι πάντα δέδωκεν⁵ αὐτῷ ὁ³

²⁶ στραφῶσι ²⁷ ἰάσομαι ²⁸ ὅτι ²⁹ φυλάξῃ ³⁰ δέδωκε
³¹ ἐγὼ λαλῶ ¹ ἦλθεν ² γινομένου ³ ἵνα παραδοῖ
αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης ⁴ οἷ. ὁ Ἰησοῦς ⁵ ἔδωκεν

πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ
 4 πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δειπνου,
 καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν
 5 ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ
 ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκ-
 6 μάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν
 πρὸς Σίμωνα Πέτρον· καὶ⁶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος⁷,
 7 Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι,
 8 γνῶσθι δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος, Οὐ
 μὴ νύψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος
 9 μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, μὴ
 τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν
 10 κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελουμένος οὐ
 χρεῖαν ἔχει ἢ⁸ τοὺς πόδας⁹ νύσασθαι, ἀλλ' ἔστι
 11 καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ
 πάντες. ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
 εἶπεν, ¹⁰ Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
 12 Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ
 ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπесῶν¹¹ πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς,
 13 Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ
 διδάσκαλος, καὶ Ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ
 14 γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος
 καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
 15 νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα¹² ὑμῖν,
 ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.
 16 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαν-
 17 τος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν

⁶ *om.* καὶ
 ἢ τοὺς πόδας
¹² δέδωκα

⁷ *om.* ἐκεῖνος
¹⁰ (*om.*) *add* ὅτι

⁸ εἰ μὴ

⁹ *Marg. om.*
¹¹ καὶ ἀνέπесе

ποιῆτε αὐτά. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ ¹⁸
οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφή πληρωθῇ,
'Ο τρώγων μετ' ἐμοῦ¹³ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ
τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ ¹⁹
γενέσθαι, ἵνα, ὅταν γένηται, πιστεύσητε¹⁴ ὅτι
ἐγὼ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 'Ο λαμβάνων ἐάν ²⁰
τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων,
λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, ²¹
καὶ ἐμαρτύρησε καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον οὖν ¹⁵ εἰς ²²
ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.
ἦν δὲ ¹⁶ ἀνακείμενος εἰς ¹⁷ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν ²³
τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· νέει οὖν ²⁴
τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς αὖ εἴη¹⁸ περὶ
οὗ λέγει. ἐπιπεσὼν¹⁹ δὲ ²⁰ ἐκείνος²¹ ἐπὶ τὸ στηῆθος ²⁵
τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρί- ²⁶
νεται²² ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψας²³ τὸ
ψωμίον ἐπιδώσω²⁴. καὶ ἐμβάψας²⁵ τὸ ψωμίον,
²⁶ δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ²⁷. καὶ μετὰ ²⁷
τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκείνον ὁ Σατανᾶς.
λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 'Ο ποιεῖς, ποιήσον
τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων ²⁸
πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ ²⁹
γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν·
ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ³⁰
ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν²⁸. ἦν δὲ νύξ.

¹³ μου *text, not marg.*¹⁴ πιστεύσητε, ὅταν γένηται,¹⁵ *om.* οὖν¹⁶ *om.* δὲ¹⁷ *add* ἐκ¹⁸ καὶ λέγει αὐτῷ,¹⁹ Εἰπέ τίς ἐστι²⁰ ἀναπεσὼν²¹ *om.* δὲ²² *add* οὕτως²³ *add* οὖν²⁴ βάψω²⁵ καὶ δώσω αὐτῷ²⁶ βάψας οὖν²⁷ *add* λαμβάνει καὶ²⁸ Ἰσκαριώτου²⁹ ἐξῆλθεν εὐθύς

31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν
 32 αὐτῷ. εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ,²⁹ καὶ ὁ Θεὸς
 δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ³⁰, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
 33 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετε με,
 καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ὑπάγω
 ἐγώ³¹, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.
 34 ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους·
 καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή-
 35 λους. ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί
 ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις;
 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ³² Ἰησοῦς, Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαι
 μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις
 37 μοι³³. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κύριε, διατί οὐ δύνα-
 μαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ
 38 θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ³⁴ Ἰησοῦς, Τὴν ψυχὴν σου
 ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ
 ἀλέκτωρ φωνήσῃ³⁵ ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ³⁶ με τρίς.

XIV. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς
 2 τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
 πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν
 3 ὑμῖν·¹ πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν
 πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι
 καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν· ἵνα ὅπου εἰμι
 4 ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ᾗτε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε,
 5 καὶ² τὴν ὁδὸν οἴδατε³. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε,
 οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ⁴ πῶς δυνάμεθα

²⁹ (· for ·) om. εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, ³⁰ αὐτῷ
³¹ ἐγὼ ὑπάγω ³² om. αὐτῷ ὁ ³³ ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον
³⁴ ἀποκρίνεται ³⁵ φωνήσῃ ³⁶ ἀρνήσῃ ¹ add ὅτι
² om. , καὶ text, not marg. ³ om. οἴδατε text, not marg.
⁴ om. καὶ

τὴν ὁδὸν εἰδέναι⁵; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ 6
εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, 7
καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν⁶. καὶ⁷ ἀπ' ἄρτι
γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑώρακατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ 8
Φίλιππος, Κύριε, δείξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ
ἄρκει ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦτον χρό- 9
νον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε;
ὁ ἑώρακώς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ⁷ πῶς σὺ
λέγεις, Δείξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι 10
ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ
ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ⁸ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαντοῦ οὐ λαλῶ·
ὁ δὲ πατὴρ ὁ⁹ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ
ἔργα¹⁰. πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ 11
πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε
μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ 12
ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ καὶ ἐκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τού-
των ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου¹¹ πορεύο-
μαι. καὶ ὁ¹² τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο 13
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ νύῳ. ἐάν τι 14
αἰτήσητε¹² ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ¹³ ποιήσω. ἐὰν 15
ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε¹⁴. καὶ 16
ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον
δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη¹⁵ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ 17
πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν,
ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς
δὲ¹⁶ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν
ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι 18
πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι 19
θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς

⁵ οἶδαμεν τὴν ὁδόν ⁶ ἂν ᾔδειτε ⁷ om. - καὶ - ⁸ λέγω
⁹ om. ὁ ¹⁰ ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ ¹¹ om. μου ¹² (-σητέ) add
με text, not marg. ¹³ τοῦτο ¹⁴ τηρήσετε ¹⁵ ἥ ¹⁶ om. δὲ

- 20 ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι
 ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν
 21 ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς,
 ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγα-
 22 πηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου· καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω
 αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. λέγει αὐτῷ
 Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, τί γέγονεν ὅτι
 23 ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτόν, καὶ οὐχὶ τῷ
 κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν
 24 τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ
 μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα,
 25 καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν¹⁷. ὁ μὴ ἀγαπῶν
 με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε
 οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς.
 26 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ
 παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ
 πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει
 27 πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
 εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν·
 28 οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ
 ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δειλιάτω. ἡκού-
 29 σατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς
 ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον¹⁸, Πο-
 ρεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου¹⁹ μείζων
 30 μου ἔστι. καὶ νῦν εἶρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι· ἵνα,
 31 ὅταν γένηται, πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λαλήσω
 μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου²⁰
 ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γινῶ
 ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετεί-
 λατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν
 ἐντεῦθεν.

¹⁷ ποιησόμεθα¹⁸ οἱ. εἶπον, (πορ.)¹⁹ οἱ. μου²⁰ οἱ. τούτου

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ XV.
μου ὁ γεωργός ἐστι. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον ²
καρπὸν, αἶρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον,
καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ³
ὕμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα
ὑμῖν. μένате ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ ⁴
κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν
μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ
ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ ⁵
κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, οὗτος
φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε
ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ⁶
ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν
αὐτὰ καὶ εἰς ¹ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν ⁷
μείνητε ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ,
ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσεσθε², καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν ⁸
τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν
φέρητε· καὶ γενήσεσθε³ ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἡγά- ⁹
πησέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἡγάπησα ὑμᾶς· μένате ἐν
τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, ¹⁰
μενέετε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς
τοῦ πατρός μου τητήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ
ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ¹¹
ἐν ὑμῖν μείνῃ⁴, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη ¹²
ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, κα-
θὼς ἡγάπησα ὑμᾶς. μέζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ¹³
ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων
αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῇτε ὅσα⁵ ἐγὼ ¹⁴
ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι ὑμᾶς λέγω⁶ δούλους, ὅτι ¹⁵
ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιῇ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς
δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ

¹ αὐτὸ τὸ² αἰτήσασθε³ Μαργ. (φέρητε, καὶ) γενήσθε⁴ ἡ⁵ ἃ⁶ λέγω ὑμᾶς

- 16 πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέ-
 ξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηνκα ὑμᾶς,
 ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρ-
 πὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὁ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα
 17 ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλλομαι
 18 ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς
 μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
 19 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει·
 ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξά-
 μην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς
 20 ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον
 ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
 εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον
 21 μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλ-
 λὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν· διὰ τὸ ὀνομά-
 22 μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον
 καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ
 πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.
 23, 24 ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ
 ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίη-
 κεν⁸, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ
 25 μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα
 πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν
 26 ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παρά-
 κλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ
 πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπο-
 27 ρεύεται, ἐκείνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ
 μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.
- XVI. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.
 2 ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται
 ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν

⁷ εἰς ὑμᾶς⁸ ἐποίησεν

προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν¹, ³
 ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦ- ⁴
 τα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα², μνημο-
 νεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ
 ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ⁵
 ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
 ἐρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ⁶
 ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ⁷
 ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα
 ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος
 οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω
 αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν ⁸
 κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ
 περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύ- ⁹
 ουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν ¹⁰
 πατέρα μου³ ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ ¹¹
 δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκρι-
 ται. ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε ¹²
 βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα ¹³
 τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλή-
 θειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν
 ἀκούσῃ⁴ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ¹⁴
 ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμά ἐστι· ¹⁵
 διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται⁵, καὶ ἀναγ-
 γελεῖ ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐ⁶ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν ¹⁶
 μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν
 πατέρα⁷. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ¹⁷
 ἀλλήλους, Τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ
 οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;

¹ οἱ. ὑμῖν² add αὐτῶν³ οἱ. μου⁴ ἀκούσει⁵ λαμβάνει
τὸν πατέρα⁶ οὐκέτι⁷ οἱ. , ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς

- 18 καὶ ὅτι Ἐγὼ⁸ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον
οὖν, Τοῦτο τί ἐστίν⁹ ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἶδαμεν
19 τί λαλεῖ. ἔγνω οὖν ὁ¹⁰ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν
ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ'
ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, Μικρόν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με,
20 καὶ πάλιν μικρόν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσ-
μος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ¹¹ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ
21 λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν
τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ
γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλί-
ψεως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς
22 τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν¹² ἔχετε·
πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρ-
δία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν.
23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν.
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι¹³ ὅσα ἂν¹⁴ αἰτήσητε τὸν
24 πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν¹⁵. ἕως ἄρτι
οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ
λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
- 25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται
ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ
26 παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελω¹⁶ ὑμῖν. ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ
οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ
27 ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ
πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ
28 Θεοῦ¹⁷ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον παρὰ¹⁸ τοῦ πατρός, καὶ
ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον,

⁸ *om.* Ἐγὼ ⁹ Τί ἐστι τοῦτο ¹⁰ *om.* οὖν ὁ ¹¹ *om.* δὲ
¹² νῦν μὲν λύπην ¹³ *om.* ὅτι ¹⁴ ἂν τι ¹⁵ δώσει
ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου ¹⁶ ἀπαγγελω ¹⁷ πατρός
¹⁸ ἐκ

καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. λέγουσιν αὐτῷ¹⁹ ²⁹
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ἴδε, νῦν παρρησία λαλεῖς, καὶ
παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας ³⁰
πάντα, καὶ οὐ χρειαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν
τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη ³¹
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἄρτι πιστεύετε; ἰδοὺ, ἔρχεται ³²
ᾠρα καὶ νῦν²⁰ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος
εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμὶ
μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελά- ³³
ληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ
θλίψιν ἔξετε²¹. ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν
κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρε¹ τοὺς XVII.
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ² εἶπε, Πάτερ,
ἐλήλυθεν ἡ ᾠρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ² ὁ
υἱός σου³ δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν ²
πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐ-
τοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ³
ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν
ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ ⁴
τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα⁴ ὃ δέδωκάς μοι ἵνα
ποιήσω. καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυ- ⁵
τῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ
σοί. ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ⁶
δέδωκάς⁵ μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐ-
τοὺς δέδωκας⁵. καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ⁷
ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ
ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς⁵ μοι, δέδωκα αὐτοῖς· ⁸
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ
σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστει-
λας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ⁹

¹⁹ *ομι.* αὐτῷ ²⁰ *ομι.* νῦν ²¹ ἔχετε ¹ ἐπάρας ² *ομι.*
καὶ ³ *ομι.* σου ⁴ (γῆς, τὸ ἔργον) τελειώσας ⁵ ἔδωκας

10 ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι· καὶ
 τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ· καὶ δεδόξασ-
 11 μαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ
 οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι.
 πᾶτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς⁶
 12 δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην
 μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ⁷, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ
 ὀνόματί σου· οὓς⁸ δέδωκάς μοι⁹ ἐφύλαξα, καὶ οὐ-
 δεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,
 13 ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι,
 καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν
 14 τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς¹⁰. ἐγὼ δέδωκα
 αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς,
 ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ
 15 τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
 κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.
 16 ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου
 17 οὐκ εἰμί. ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου¹¹. ὁ
 18 λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας
 εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσ-
 19 μον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα καὶ
 20 αὐτοὶ ᾧσιν¹² ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τού-
 των δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευσόν-
 21 των¹³ διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες ἐν
 ᾧσι· καθὼς σύ, πᾶτερ, ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα
 καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν¹⁴ ᾧσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ
 22 ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδω-
 κάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς
 23 ἐν ἐσμεν¹⁵. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι
 τετελειωμένοι εἰς ἐν, καὶ¹⁶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι

⁶ (σου) ᾧ ⁷ om. ἐν τῷ κόσμῳ ⁸ (σου) ᾧ ⁹ add. καὶ
¹⁰ ἐαυτοῖς ¹¹ om. σου ¹² ᾧσι καὶ αὐτοῖς ¹³ πιστευόντων
¹⁴ om. ἐν ¹⁵ om. ἐσμεν ¹⁶ om. καὶ

σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτούς, καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας. πᾶτερ, οὓς¹⁷ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα²⁴ ὅπου εἰμι ἐγώ, κακεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν ἔδωκάς¹⁸ μοι, ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. πᾶτερ δίκαιε, καὶ ὁ²⁵ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· καὶ ἐγνώρισα αὐ²⁶ τοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη, ἣν ἡγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾗ, καὶ ἐν αὐτοῖς.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθη- XVIII. ταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδρι δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτόν,² τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν τὴν³ σπείραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων. Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα⁴ ἐπ' αὐτόν, ἐξέλθων εἶπεν⁵ αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἀπε- κρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν μετ' αὐτῶν. ὡς οὖν⁶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι³ Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώ-⁷ τησε, Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν ὅτι⁸ ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὓς⁹ δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σί-¹⁰ μων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἴλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν

¹⁷ δ text, not marg.¹⁸ δέδωκάς¹ add τῶν² ἐξῆλθε καὶ λέγει³ (,) om. ὅτι

- αὐτοῦ τὸ ὠτίον⁴ τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ
 11 Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε
 τὴν μάχαιράν σου⁵ εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ
 δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό·
 12 Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται
 τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν
 13 αὐτόν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν⁶ πρὸς Ἀνναν πρῶτον·
 ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ
 14 ἑνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας
 τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσ-
 θαι⁷ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
 15 Ἦκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄλ-
 λος μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ
 ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν
 16 τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ
 ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητής ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς
 τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν
 17 Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέ-
 τρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου
 18 τούτου; λέγει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ
 οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποικότες,
 ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν
 ὁ Πέτρος⁸ ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος.
 19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐ-
 20 τοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παρρησίᾳ
 ἐλάλησα⁹ τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ¹⁰
 συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε¹¹ οἱ
 Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν.
 21 τί με ἐπερωτᾶς; ἐπερώτησον¹² τοὺς ἀκηκοότας,
 τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.

⁴ ὠτάριον⁵ (-ραν) οἱ. σου⁶ ἤγαγον⁷ ἀποθανεῖν⁸ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν⁹ λελάληκα¹⁰ οἱ. τῇ¹¹ πάντες¹² ἐρωτᾶς; ἐρώτησον

ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρε- 22
στηκὼς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπὼν, Οὕτως
ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 23
Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ·
εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ 24
Ἀννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος· 25
εἶπον οὖν αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
εἶ; ἡρνήσατο ἐκείνος, καὶ εἶπεν, Οὐκ εἰμί. λέγει 26
εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ
ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ
κήπῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἡρνήσατο ὁ Πέτρος, 27
καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Ἀγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς 28
τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωία, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλ-
θον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα¹³
φάγωσι τὸ πᾶσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος¹⁴ πρὸς 29
αὐτούς, καὶ εἶπε¹⁵, Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ
τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 30
αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παρ-
εδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, 31
Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν
κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν¹⁶ αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι,
Ἥμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος 32
τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανά-
τῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν¹⁷ ὁ Πι- 33
λάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ¹⁸ Ἰη- 34
σοῦς, Ἀφ' ἐαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον
περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός 35

¹³ ἀλλὰ¹⁴ add ἔξω¹⁵ φησί¹⁶ om. οὖν¹⁷ πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον¹⁸ om. αὐτῷ ὁ

εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν
 36 σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἡ βασι-
 λεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ
 τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέ-
 ται αὐτοῦ οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰου-
 δαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.
 37 εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;
 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι¹⁹ βασιλεὺς εἰμι
 ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλή-
 λυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρῶ τῇ ἀληθείᾳ.
 πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.
 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς
 Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν
 39 εὐρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἓνα ὑμῖν
 ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω
 40 τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν
 πάντες²⁰, λέγοντες, Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν·
 ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

XIX. Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ
 2 ἐμαστίγωσε. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέ-
 φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ
 3 ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν¹, καὶ ἔλεγον,
 Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ
 4 ῥαπίσματα. ²ἐξῆλθεν οὖν³ πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος,
 καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα
 5 γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. ἐξῆλ-
 θεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέ-
 φανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει
 6 αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες,

¹⁹ (Marg. λέγεις· ὅτι)
 ἤρχοντο πρὸς αὐτόν

²⁰ om. πάντες
² add καὶ

¹ add· καὶ
³ om. οὖν

Σταύρωσον, σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν⁴ ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε⁵; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς⁷ μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολῦσαι αὐτόν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα αὐτὸν⁸ ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον⁹ ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ· ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ¹¹ ἕκτη· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε, ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. οἱ δὲ ἐκραύγασαν¹², Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον δὲ¹³ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον¹⁴.

⁴ *οι.* ἡμῶν ⁵ ἀπολῦσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε
⁶ *add* αὐτῷ ⁷ παραδούς ⁸ ἑαυτὸν ⁹ τῶν λόγων
τούτων ¹⁰ *οι.* τοῦ ¹¹ ἦν ὡς ¹² ἐκραύγασαν οὖν
ἐκεῖνοι ¹³ οὖν ¹⁴ *οι.* καὶ ἀπήγαγον

- 17 καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ¹⁵ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς¹⁶ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος¹⁷ ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ἑλληνιστί, Ῥωμαϊστί¹⁸. ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, Μὴ γράφῃ, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.
- 22 ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Ὁ γέγραφα, γέγραφα.
- 23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα ἢ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγουσα, Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.
- 25 εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνῇ. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ¹⁹, 26 Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

¹⁵ ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν¹⁶ δ¹⁸ Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί¹⁷ ὁ τόπος τῆς πόλεως¹⁹ οἱ. αὐτοῦ

Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη ²⁸
τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψῶ.
σκεῦος οὖν ²⁹ ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δέ, πλήσαντες ²⁹
σπόγγον ὄξους, καὶ ²¹ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν
αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ ³⁰
Ἰησοῦς, εἶπε, Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν,
παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ ³¹
μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ
(ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου),
ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ
σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ ³²
τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου
τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλ- ³³
θόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν
αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ ³⁴
αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν ²² αἷμα
καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινῇ ³⁵
αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ὅτι ἀληθῆ
λέγει, ἵνα ²³ ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο γὰρ ταῦτα ³⁶
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὅστοῦν οὐ συντριβήσεται
αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, Ὅψονται ³⁷
εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰω- ³⁸
σὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ,
κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα
ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψε τὸν Πιλάτος.
ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ²⁴. ἦλθε δὲ ³⁹
καὶ Νικοδήμους, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ²⁵ νυκτὸς τὸ
πρῶτον, φέρων μίγμα ²⁶ σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ ²⁷

²⁰ om. οὖν ²¹ σπόγγον οὖν μεστόν τοῦ ὄξους ²² ἐξῆλθεν
εὐθὺς ²³ add καὶ ²⁴ αὐτοῦ ²⁵ αὐτὸν ²⁶ Marg.
ἐλιγμά ²⁷ ὡς

40 λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ,
καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων,
41 καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ
ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ
42 μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδείς ἐτέθη. ἐκεῖ
οὖν διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς
ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

XX.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
ἔρχεται πρῶτῃ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.
2 τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ
πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ
λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου,
3 καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν
ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ
4 μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος
μαθητής προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε
5 πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει
6 κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν
1 Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
7 τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ
σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν
ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς
8 ἓνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητής
ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίσ-
9 τευσεν· οὐδέπω γὰρ ᾗδειςαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ
10 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν
πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

11 Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τὸ μνημεῖον² κλαίουσα
ἔξω³. ὥς οὖν ἔκλαιε, παρέκνυψεν εἰς τὸ μνημεῖον,
12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους,

¹ add καὶ² τῷ μνημείῳ³ ἔξω κλαίουσα

ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου
ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ¹³
ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, Ὅτι
ἤραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν. καὶ ⁴ ταῦτα εἰπούσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ¹⁴
καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ
Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γύναι, τί ¹⁵
κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι ὁ κη-
πουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας
αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ.
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη ¹⁶
λέγει αὐτῷ ⁵, Ῥαββουνί. ὃ λέγεται, Διδάσκαλε.
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μή μου ἄπτου, οὐπω γὰρ ¹⁷
ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου ⁶. πορεύου δὲ πρὸς
τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπέ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω
πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν
μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδα- ¹⁸
ληνὴ ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἐώρακε ⁷
τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

Οὔσης οὖν ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν ⁹ ¹⁹
σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν
οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι ¹⁰, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
δαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον,
καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ²⁰
ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐ-
τοῦ ¹¹. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον.
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν ²¹
καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς.
καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, ²²
Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἃν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρ- ²³

⁴ om. καὶ⁵ add Ἑβραϊστί⁶ om. μου⁷ ἀγγέλλουσα⁸ Ἐώρακα⁹ om. τῶν¹⁰ om. συνηγμένοι¹¹ τὰς

χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς

τίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

24 Θωμᾶς δέ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυ-
25 μος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον
οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν
μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά
μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μα-
θηταί αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ
Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔσται εἰς τὸ
27 μέσον καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θω-
μᾶ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς
μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν
πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.
28 καὶ ¹² ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός
29 μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι
ἑώρακάς με, Θωμᾶ, ¹³ πεπίστευκας· ¹⁴ μακάριοι οἱ μὴ
ιδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ
Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ¹⁵, ἀ οὐκ ἔστι
31 γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ταῦτα δὲ γέ-
γραπται, ἵνα πιστεῦσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν
ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

XXI. Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰη-
σοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβε-
2 ριάδος· ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων
Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Να-
θαναήλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ
Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

¹² om. καὶ ¹³ om. Θωμᾶ, ¹⁴ (Marg. πεπίστευκας;) ¹⁵ om. αὐτοῦ

λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἀλιεύειν. λέ-³
 γουσιν αὐτῷ, Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον
 καὶ ἀνέβησαν¹ εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς², καὶ ἐν ἐκείνῃ
 τῇ νυκτὶ ἐπιάσαν οὐδέν. πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης³ ⁴
 ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδειςαν
 οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ⁵
 Ἰησοῦς, Παιδιά, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρί-
 θησαν αὐτῷ, Οὐ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς ⁶
 τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρή-
 σετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυ-
 σαν⁴ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ ⁷
 μαθητῆς ἐκείνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ,
 Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι
 ὁ Κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ
 γυμνός), καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ ⁸
 δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν
 μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακο-
 σίων), σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ⁹
 ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κει-
 μένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει ¹⁰
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν
 ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη⁵ Σίμων Πέτρος, καὶ εἴλκυσε ¹¹
 τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς⁶, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
 ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων, οὐκ
 ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ¹²
 ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξε-
 τάσαι αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός
 ἐστιν. ἔρχεται οὖν ὁ ⁷ Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ¹³
 ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.
 τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθη- ¹⁴
 ταῖς αὐτοῦ⁸, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

¹ ἐνέβησαν⁵ add οὖν² om. εὐθύς⁶ εἰς τὴν γῆν³ γενομένης⁷ om. οὖν ὁ⁴ ἴσχυον⁸ om. αὐτοῦ

- 15 Ὅτε οὖν ἡρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, Σίμων Ἰωνᾶ⁹, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ, Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.
- 16 λέγει αὐτῷ, Βόσκει τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, Σίμων Ἰωνᾶ⁹, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει
- 17 αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, Σίμων Ἰωνᾶ⁹, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, σὺ πάντα¹⁰ οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Βόσκει τὰ
- 18 πρόβατά¹¹ μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐξώνυνες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.
- 19 τοῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, Ἀκολουθε μοι.
- 20 ἐπιστραφεὶς δὲ¹² ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ καὶ εἶπε, Κύριε,
- 21 τίς ἐστίν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον¹³ ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι,
- 23 τί πρὸς σε; σὺ ἀκολουθε μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν¹⁴ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ', Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε;
- 24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστίν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

⁹ Ἰωάνου¹⁰ πάντα σὺ¹¹ προβάτιά¹² οἱ. δὲ¹³ add οὖν¹⁴ οὐκ εἶπε δὲ

*Εστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα¹⁵ ἐποίησεν ὁ²⁵ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι¹⁶ τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμήν.¹⁷

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάν- I.
των, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ
διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας, ἐντειλάμενος τοῖς ἀπο- 2
στόλοις διὰ Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο, ἀνε-
λήφθη· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ 3
παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν
τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ συναλιζόμενος 4
μετ' αὐτῶν¹ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων
μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ πατρός, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν 5
ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύ-
ματι Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέ- 6
γοντες, Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστά-
νεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; εἶπε δὲ πρὸς 7
αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς
οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ 8
λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ μοι² μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσα-
λήμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ

¹⁵ ἃ¹⁶ χωρήσειν¹⁷ om. Ἀμήν.¹ om. μετ' αὐτῶν² μου